

УДК 811.161.2'373.21:821.161.09-1

doi: <http://dx.doi.org/10.30970/vpl.2019.71.10335>

ЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ КОД ОЙКОНІМА *ЛЬВІВ* В УКРАЇНСЬКОМУ ПОЕТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Юлія Браїлко

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка,
кафедра філологічних дисциплін і методик їх викладання,
вул. Остроградського, 2, Полтава, Україна, 36000,
тел.: (0 532) 56 43 06
e-mail: santie@ukr.net*

Проаналізовано реалізацію інформативного потенціалу ойконіма *Львів* в українських поетичних фольклорних і авторських текстах. Зроблено висновок, що ореол оприявнених узуальних екстралінгвальних конотацій цієї власної назви широкий, його доповнено оказіональними співзначеннями, які детерміновані суб'єктивним сприйняттям позначеного топонімом референта.

Ключові слова: онім, топонім, ойконім, поетичний дискурс, лінгвокультурний код, Львів.

Постановка проблеми. Загальноновизнаним є той факт, що “збереження топонімів упродовж тривалого часу, передання їх від етносу до етносу, перехід з однієї мови до іншої – все це робить їх акумуляторами значної за обсягом позамовної інформації, знаками епох, подій, конкретних людських доль. Останнє – енциклопедична обтяженість відомих топонімів, їхня здатність виконувати акумулятивну функцію – значно розширює можливості використання власних назв цього класу не лише як засобу прямої номінації описаного чи згаданого географічного об'єкта, а й у різноманітних вторинних функціях” [10: 105]. Український літературний топонімікон до сьогодні належно не досліджено, хоча науковці аргументовано вказують, що “звернення до аналізу топонімів у мовній тканині поетичного тексту має велике значення для осягнення особливостей словотворчості і слововжитку кожного конкретного автора, особливостей його поетичного стилю, розуміння ідейно-художнього замислу творів, творчих принципів поета, його світогляду” [6: 184]. На наш погляд, для повноцінного розвитку вітчизняної літературної ономастики й зокрема топономастики необхідно залучати до аналізу не лише той чи той ідіостиль, а – передусім – якнайширший мовний матеріал, що дасть змогу шляхом зіставлення фольклорних і художніх текстів різних авторів, різних періодів розвитку літератури глибоко простежити семантико-прагматичну еволюцію топонімів.

Актуальність дослідження. Ойконім *Львів* – назва одного з найдавніших міст України, “столиці” її західної частини – є одним із найчастотніших в українській поезії (у досліджених фольклорних і художніх текстах різних авторів XIV–XXI ст. виявлено близько 350 вживань). За спостереженнями О. Карпенко, цей онім уходить до третього кола (“рідної країни”, “етнічного” [2: 180]) індивідуального топонімного фрейму жителів України [2: 181]. І хоча немає підстав стверджувати, що ця власна назва перебуває у фокусі художньої рецепції, вона стала важливим складником онімних систем багатьох ідіостилів, а окремі автори виразно заманіфестували її значущість відповідними заголовками віршів (“Львів” (М. Рильський, Яр Славутич, Д. Павличко), “Львову”

(М. Рильський), “Холм і Львів” (О. Олесь), “Повернення до Львова” (М. Вінграновський), “Львів, площа Ринок...” (Д. Павличко), “Львів-повітряний” (В. Неборак) тощо). З огляду на сказане вище вважаємо тему нашої розвідки актуальною.

Мета роботи – дослідити семантико-прагматичні особливості ойконіма *Львів* в українських поетичних текстах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Власна назва *Львів* у поетичному дискурсі ще не була предметом мовознавчих студій. Можемо констатувати лише факти її побіжного аналізу, проведеного в рамках загального вивчення топонімів/онімів чи інших одиниць художнього простору (праці Г. Добролюжі [1], Н. Колесник [3], Т. Можарової [6; 7], Л. Селіверстової [8], М. Торчинського [9], М. Шленьової [12] та ін.).

Виклад основного матеріалу. Традиції поетичного вжитку ойконіма *Львів* налічують кілька століть, про що свідчать, зокрема, українська народнопісенна творчість різних жанрів та давня література: – *Де ти ідеши, мій милесейкий? / – Не вповім ти! / – Ой знаю я, добра воля твоя, / А ти мені вповіси, бо я жінка твоя, / Мій милесейкий! / – Ді Львова!* (нар. тв.); *Туркинька брала, ткаленька ткала, / Шевкинька шила, пралечка прала. / <...>/ Де вна тачана? – В Львові на столі* (нар. тв.); *Сідлай коня ворона, / Ідем, мій милий, до Львова* (анонім, XVIII ст.).

Погодимось з М. Торчинським, який, говорячи про балади, наводить дві причини продуктивності в цьому жанрі оніма *Львів*: по-перше, це назва західноукраїнського міста, з яким тісно пов'язана історія краю, по-друге, “активному використанню в пісенних жанрах ойконіма *Львів* сприяє і можливість легкого включення його у фольклорну ритмомелодіку, що підтверджує наступний уривок з колядки: “*Ві Львові на торгові Пан Іван ходит, коника водит, Коника водит, до него говорить*” [9: 192].

Одна з чільних за вживаністю й вагомістю тополексем у фольклорі українців [3: 114], власна назва *Львів* у народних піснях виконує здебільшого локалізаційну функцію, конкретизуючи просторові координати та оприявнюючи таку культурну інформацію: *торгове місто (Ой у Львові на торговіці, / Ходить Аннуця по торговіці, Там ві Львові на риночку, / Там татари люд списують; Ой в Львові, Львові та й на торгові, / Щедрий вечір! / Там Петро ходить, коника водить, / Коника водить, до коня говорить <...>; Казала нам ворона, / Же господар не дома, / Же поїхав до Львова / Мед-вино купувати / Женчики частувати; Нема пана дома, / Поїхав до Львова / Ключики купувати, / Пивницю відмикати, / Нам горівки давати; Ой поїхав я до Львова люльку купувати: / Знайшов люльку червоненьку – не міг сторгувати (пор. у М. Вороного: *Він з острова Мадагаскара / Попав до Львова на базар*)); місто-фортеця (– *Пане молодче, що потребуєши, / Дамо ти дари, не псуї нам мури. / Дамо ти уклін, не псуї нам і Львів; Ой вижшє, вижшє та під Львів ближшє, / Пустив стрільбойки поїд муройки*); місто-кордон (*Ой скрипочки із липочки, а кілочки з руги, / Як заграють а во Львові – на всю Польщу чути. / А скрипочки із липочки, а струни з барвінку, / Як заграють а во Львові – чути на Вкраїнку*); збірний пункт рекрутів (*Казав мені старий жовнір: “Шкода тебе, синку!” / Та чи шкода, чи не шкода, коли мене взяли, / Коли мої кучерики до столика втяли. / Та й ножиці з Ягольниці, гребінець з Чорткова, / Як утяли, зачесали, займили до Львова*); ремісничє місто (*А во Львові в кам'яниченьці / По зорі, по зорі, / По ясенькому місяцю! / Стоять варстатки все тисовії / А сидять ткачики все молодії / Да роблять ручнички все шовковії / А золотом все перетикають. / Во Львові в кам'яниченьці / Сидять кравчики все молодії, / Шийють сукні все дорогії. / Во Львові в кам'яниченьці / Стоять столи**

тисовії / Да сидять шевчики все молодії, / Шують черевички все дорогії. / Во **Львові** в кам'яниченьці / Сидять золотарчики все молодії, / Роблять перстенчики все золотії); самоврядне місто (Ой у **Львові**, в радовім домі, / На ринку! / Вили віночки все паняночки з барвінку!); місто, багате на жіночу вроду (Павлуньо-вояченько під **Львів** під'їжджає, / Хоче **Львів** звоювати, красну панну собі взяти; Хоче їхати й а в **Львів** по дівку, / Й а в **Львів** по дівку, по королівку; Ой там ві **Львові** в Яновім городці / Видів я, браття, тут паняночку, / Тут паняночку в краснім віночку (пор. у Ю. Федьковича: Ой свиснули карабіни, ой свиснули ясні, / Аж учули в місті **Львові** легінки красні)) тощо.

Нерідко в народних піснях вербалізовано класифікаційну ознаку топоніма **Львів** – місто/город, оприявлену в прикладках: Сказав си війсьцо зшерегувати, / Сказав гармати понабивати, / Понад **Львів-місто** понавертати; Все сам наперед коником грає / Та на **Львів-город** все повертає. Подеколи відповідно до фольклорної традиції наведено меліоративні характеристики, що виконують конкретизувальну функцію: Ой там під **Львовом**, під **красним Львовом** – забриніла, / Забриніла коса коло покоса раненько; Ой піді **Львовом**, під **славним містом** / Стоїть стадечко все вороненьке (зауважимо, що вступереч очікуванням у дослідженій авторській поезії таких характеристик не виявлено, за єдиним винятком: А ці новини мені сповіщено / у телефонну рурку / із далекого **славного міста Львова** (В. Голобородько)). Н. Колесник, аналізуючи весільну пісню, указує на особливе призначення власної назви **Львів** – “увагомити учасників події та саму подію: бояри та староста прямують до дівчини із самого **Львова**” – і підсилення її позитивної маркованості уживанням прикладки *город*: Попід **Львовом-городом** стоять коники рядом. / Всі бояре коні поят, коли старостойка не поїт [3: 111–112].

Крім іншого, ойконім **Львів** може відбивати локус творця народної пісні, часто в контексті з назвами сусідніх міст: А я малий-невеличкий, / Ще й до того не доріс, / А зі **Львова** до **Кракова** / Карабіна не доніс; Ой їхало пахоля, пахоля / Із **Львова** до **Кракова**, **Кракова**, / Дороженьку зблудило, зблудило, / До коримоньки вступило, вступило; Ой як у **Львові**, так в **Станіславі** / Голосненькії дзвони; / Ой дай же нам, боже, повернутися / Та у свої сторони!; А де ж тота доріженька з **Пермишля** до **Львова**, / Випала мі з-під коника, випала мі з-під коника золота підкова.

У фольклорних поетичних текстах ХХ ст. топонім **Львів** актуалізує історично-подієві фонові знання (Кувала зозуля, – На яворі вбита; / Австрійська земля / Солдатами вкрита!.. / На самого спаса / У бій ми вступили, / Тернопіль забрали, / А **Львів** захопили; Коли славнії герої / В Тернопіль вступали, / Тоді пани і підпанки / Зі **Львова** тікали; Тридцять сьомий рік минає, / Восьмий наступає, / Як у **Львові** в трибуналі / Присуд відчитали), біографічну інформацію про відомих діячів (Як Лопатинський з-за кордону / У рідний край, у **Львів** вертав, / Він ніс надію про повстання, / Тоді чекістам в руки впав. / <...> / Чекісти вбиті, він рвонувся / У дальшу путь на **Львів**, на **Львів**). У повстанських же піснях він також стає одним із маркерів української території (Будем битись і словом, і крісом, / Всіх ворогів ми геть проженем, / Щоб над **Києвом**, **Львовом** і **Хустом** / Засіяв тризуб ясним сонцем; Почують це гори і доли, / І блескот гарматний і спів, / А жовто-блакитні прапори / Замаять наш **Київ** і **Львів**; / І ріднії гори й долини / Почують державний наш спів, / І синьо-жовті прапори / Замають **Пермишль** і **Львів**), місць національно-визвольних змагань (Зірветься народ і повстане Вкраїна, / Воскресне наш **Київ**, **Львів**, **Крути**, **Базар!**). Примітно, що авторська поезія ХІХ–ХХ ст. теж спонукає реципієнта до декодування історичної та/чи біографічної інформації, носієм якої є онім

Львів, однак, на відміну від фольклорних текстів, її хронос не завжди корелює з часом написання відповідного твору, а відтак темпоральні параметри цієї інформації не обмежені останніми століттями, порівняймо: *Військо куренное в поход виступало, / Ляхи розроняло да Львів обступляло. / Як гетьман Хмельницький кіньми наверх – / Та й Львів ся здвигнув; / Як гетьман Хмельницький шаблею звив – / Та й Львів ся поклонив. / На розсвіті з замку із рушниць стріляли, / А смерком козаки замок підпалили / Да раненько доокола весь Львів обступили* (М. Шашкевич); *Коби бандуристи встали, / Давню думку заспівали, / А послухав руський син, / Як ся наші били давно, / Сказав би Львів і Журавно, / Снятин, Збараж, Обертин* (А. Могильницький); *Як довідались татари, / Що повстали Холм і Львів, / Землю Галицько-Волинську / Хан їх знищити схотів* (О. Олесь); *А потім більшовики / взяли Київ. / І ми відступали додому. / Так ми вкінці опинились під Львовом; / І питатимуть змертвілі ями зіниць: / За віщо? За віщо? За віщо? / За товариша Мельничука, й Цепка, / й Шеремету, розстріляних у Чорткові; / За товариша Ботвина, челядника / кравецького, страченого у Львові <...>* (В. Бобинський); *На заході війна згасає блиском ватри. / На сході палахтить червоний, лютий гнів. / А до зучульських сіл прийшли військові карти, / Щоб легіні пішли обороняти Львів. / <...> / Із долів вісті йдуть: нові там хмари звисли – / З панами бій іде під Львовом, Перемишлем! / І хлопці всі встають* (О. Бабій); *Була то сотня скорострілів, / Бо Гамалія знав цей фах, / Він був опалений в боях / За Львів, за Винники, за Скнулів, / Як листопад горів і чах <...>* (Д. Павличко).

В українській поезії XVII ст., по-перше, художньо представлено етимологію ойконіма *Львів* (*Львов мѣсто таких собѣх продков быти знает: / От княжати Лева имя и герб власный маєт <...>* (анонім)), по-друге, накреслено асоціативний зв'язок *Львів* – *лев*, первні якого дослідники вбачають в екстралінгвальних чинниках: саме лев був основною геральдичною фігурою на гербі Львова, “а розуміння цього образу як царя звірів переносилося на роль міста (заснованого князем Данилом Галицьким і названим ним на честь свого сина Льва Даниловича) у житті українського населення, а на початку XVII ст. підкреслювалося [у геральдичних віршах. – Ю. Б.] виняткове значення міста в національно-культурному відродженні” [13: 292]: *Як лев срукгій над встѣми звѣряти пануєт, / Так Львов над встѣ мѣста в князтвѣ Руском / продкуєт, <...>* (анонім); *Лев єсть паном, и срукгость му з очю походит / И жаден ся звѣр ровня ему не находит / Именѣм тѣм с посчатку Львов, с княжат названый / И в князтвѣ том, Головою мѣстом поданый* (анонім). Очікувано, що прозора етимологія топоніма *Львів* та його очевидний асоціативний зв'язок з апеллятивом *лев* і однойменним антропонімом знайшли відображення в пізніших поетичних творах, проте такі приклади, як не дивно, не частотні, вони навіть периферійні для художньої інтерпретації аналізованого оніма: *І на славу Льва-князенка / Князь назвав це місто Львів* (О. Олесь); *Не дивуйся, Львова стародавній леве, / Брам, мохом криту, відчиняй весні* (М. Рильський); *І незабаром вдарив грім – / Прийшла пора страшна, проклята, / Пихаті польські королята / Вломилися у Левів дім* (Д. Павличко “Львів”); *Не знаю вже, хто розповів, / Що в заворушення квітневе / Ревіли стародавні леви, / Жахаючи магнатський Львів. / О Львове мій, ти не ослаб / За всі змагання і пориви! / Було – давали труйних зел, / Було – збивали домовини, / Та рівно серце б'є левине – / Його не виклював орел!* (Д. Павличко); *Цілий тиждень ходжу і живу між левами, / Недаремно і місто називається Львів. / <...> / Я до тебе прийшов із нахопленням сина / Од степів, де Слаутич легенди снує,*

Щоби серце твоє одчайдушно левине / Краплю сили вдихнуло у серце моє
(В. Симоненко).

У давній українській літературі спостерігаємо й уживання назви *Львів* у функції маршрутизації: насичуючи текст ойконімами (астронімами й комонімами), автор докладно вказує шлях до міфічної “землі чучманської” – українського аналога Ельдорадо, хоча “подорожує» він (точніше, закликає до того слухачів), великими, іноді велетенськими стрибками”: *Идѣт там на мешкання, кгда буду вмерати, / Могу тую отчизну я вам отказати. / Завчасу и дороги мене испитайте, / А за працу хоч по три грошѣ минѣ дайте. / Идѣте ж всѣ а право з Янова до Крилова, / С Крилова – до Зборова, з Зборова – до Яворова, / З Яворова – до Бузанова, з Бузанова – до Кремьянця, / С Кремьянця – до Камьянця, / З Камьянця – до Львова, зи Львова – до Кракова, / З Кракова – до Очакова, з Очакова – до Пѣотркова, / З Пѣотркова – до Чигирина, / З Чигирина – до Оринина, / З Оринина – до Карапчѣева, / С Карапчѣева – до Олѣева, / З Олѣева – до Кудринца, / А с Кудринца – до Федковца, / С Федковца – до Ожеговца на ожини, / Бо там чверть за шелюг свѣжени. / З Ожеговца – до Городка, / Аж там рѣпа солодка. / З Городка – до Бучача, / Аж там по шелюгу кляча. / З Бучача идѣт просто в землю чучманскую, / А будете там мѣли повагу панскую* (П. Попович-Гученський). Зауважимо, що у проаналізованому матеріалі це єдиний зразок залучення власної назви *Львів* до такого складного маршруту, максимально в поезії він вибудований трьома ойконімами (*Ой мала та Грапинючка два синочки рідні, / Та й она їх виряджала до самої Відні, / А із Відні до Кракова, з Кракова до Львова* (нар. тв.); *Попереду – Дубно, за ним – Радивілів, / А звіти уже недалеко і Львів...* (О. Ірванець)) або двома (“*Із Львова до Ужгорода*” (назва вірша М. Рильського); *Зі Львова до Стопчатова, / До рідного села, / Дорога-путь незвідана / Для мене пролягла; Я з прапором стояв у людським ланцюзі, / Що біг дорогою до Києва зі Львова* (Д. Павличко)). Здебільшого ж аналізований топонім у функції маршрутизації вказує на початок (*Глузує буркулаб. Вертався додому / Зі Львова саме, від повів побожних* (П. Куліш); *А тим шляхом із Львова / Йде процесія здорова, / Що ходила там на суд <...>* (І. Франко); “*Шлях зі Львова: зозуля і страх*” (назва вірша І. Римарука)) або кінець шляху (*Отака велась розмова, / Поки шляхом Лис до Львова / Враз з Бабаєм дочвалав!; Запряг у традаіку, до Львова махнув – / З полудня вернув... під охотов...* (І. Франко); *Товариш нервово говорить: наказ, / На шосту годину до Львова* (О. Ольжич); *Куди тепер: до Канева? до Львова? / Не гайся ж ти, лети обов'язково* (С. Йовенко); *Я зірвусь проти Пруту й Дунаю, / я метнуся на Львів і Судак <...>; Стрімкими ріками зелених електричок / ми допливли у Львів <...>* (І. Малкович)). Пріоритетною в такому художньому вияві ойконіма *Львів* є локативно-директивна парадигматика з мінімалізованими конотаціями, однак у В. Самійленка вона, по-перше, більше зосереджена в директивному спектрі та, по-друге, збільшує діапазон руху (*Львів – Європа*), потверджений ойконімом *Відень* і – особливо – полярно-директивним ойконімом *Москва: Візьмім залізну колію: / Ви йдете до Львова / Або до Відня (про Москву / Я не скажу ні слова)*.

Звісно, взаємодія назви *Львів* з іншими топонімами не обмежена функцією маршрутизації (див., зокрема, наведені вище приклади з повстанських пісень). Найчастіше простежуємо її бінарні відношення з астіонімом *Київ*, що можуть бути як з а) актуалізованою опозиційністю, так і (радше) б) неактуалізованою. Мотиватором установлення їх є екстралінгвальні чинники й передусім – особисті відчуття, політичні

вподобання чи світогляд автора/ліричного героя, зрідка – історичний паралелізм, наприклад:

а) *Якщо не можна в Києві рости, / Зростаймо вгору в галицькому Львові!* (Яр Славутич); *Як мені некомфортно у Львові / Хлопи зиркають так гонорові / Бо такі в них гарнючі кобїти / Що не знаєш де очі подіти / <...> / Закінчилась вже львівська заманка / Київ Вдома О жсах Знов львів'янка* (І. Драч); *У Львові – я сновіда-Одіссей, / що загубився в черзі у кавярні, / поринувши у видива примарні, / яке збирає місто-колизей. / <...> / У Києві – тоді мене нема. / Відсутності ніхто не помічає. / До Києва, коли мене немає, / женеться на скажених псах зима. / <...> / У Львові – у пивницях листопад / тече у шлунки, і пружні козики / повітря обертають, і музики / летять на вітрі з глибини Карпат, / <...> / У Києві ж – я найскромніший гість. / З дверей дощу я переходжу в двері / чужих снігів, / <...> / Зате у Львові я – веселий бог і ревний проповідник „Кама Сутри” <...>* (В. Неборак);

б) *А як прийшла та сумная звістка, / Що Лопатинський в бою впав, / Сумом занеслась Україна, / А Львів і Київ заривав* (нар. тв.); *Прийшла пора, прийшла година / Сміється Київ, сяє Львів! / Ярмо одвічних ворогів / Скидає вільна Україна!* (М. Вороний); *Нема старому вороття / Ані у Києві, ні в Львові* (М. Рильський); *В Києві чи в Львові – всюди ми / Криворівні – українська доля* (І. Драч); *Він обіцяє працю Спартанові, / Життя щасливе в Києві чи Львові, / Свободу, гроші, злотні тереми, / Але ти здайся, руки підними!; ...У Львові – німаки. У Києві – совіти. / В Карпатах прапори, як синьо-жовті квіти* (Д. Павличко); *А стольний Київ стогне від литвина. / І шляхта знову шастає проз Львів* (Л. Костенко).

Іноді відношення, про які йдеться, поширюються на ще одну/дві астіонімні одиниці, причому можуть перебувати в одній площині (*До пекла, певно не до раю: / Се знав і Київ, і Москва, / І Львів, що руського звичаю / Колись був третя голова <...>* (П. Куліш); *І хай же там, і хай же тут – / В Москві, у Києві, у Львові – / Цвіте любов, квітує труд / На ясно вишитій основі!; Солодкі пахоці трави, / Летить, пливить, струмуйте ви / До вулиць Львова гомінкого, / До схилів Києва стрункого, / До світлоносної Москви!* (М. Рильський); *В телевізорі з'явилась мова, / Не було ніколи, а вже є. / І не те, що з Києва, чи Львова, – / Севастополь так передає* (Д. Павличко); *Вібрує день, / вібрує Львів, / вібрує Київ, / вібрує Харків, / вібрують гори, / вібрує море, / вібрує океан / (чи то Барчин, чи то Барків)* (В. Неборак); *Ідуть сніги у Києві і Львові, / ідуть дощі у Лімі і Парижі, / так що не видно в цей вечірній час / вже родимок на шії і плечах, / всіх особливостей легкого тіла* (Н. Білоцерківець) або бути ієрархічними (*Львово, брате Києва, / На чолі – Москва!* (М. Рильський)).

Завдяки топонімній (зокрема астіонімній) взаємодії ойконім Львів стає маркером як “свого”, так і “чужого” простору, порівняймо: *На Україні мов Великдень ясний. / Там сонце вже ніколи не загасне. / Летять пісні з дніпрянських берегів / в Херсон, Одесу, Львів* (Ю. Клен); *Знов би плач був і в Любліні, / І вві Львові, і в Варшаві, / І по всій би Україні / Дивувались нашій славі* (П. Куліш). У поезії ХХІ століття наявне також протиставлення Львів–Донецьк за мовною або локативною ознаками, що констатує факт штучного поділу України, ініційований політтехнологами в останні десятиліття: *З Донецька ти, а я живу у Львові, / Приїдь у гості, хлібом поділюсь. / Не страшно, що різниця є у слові, / Я іншого, мій братику, боюсь* (О. Максимішин-Корабель); *Не схильний наш люд до істерик, / Та хтось же його розділив / На лівий і правий берег, / Або*

ж на **Донецьк** і на **Львів** (О. Ірванець). Ознака „українськість” стає визначальною для утворення топонімної пари **Львів** – **Харків**, якою Д. Павличко маркує зросійщену й денационалізовану територію: *Не тепер і не через протоку, / А давно і на моїй землі, / Як могили, довгу і глибоку, / Будували дамбу москалі. / Будували з **Харкова** до **Львова**, / Потрудились добре триста літ. / Україно, в дамбі твоя мова, / Рий, шукай свій рід і заповіт!; Кругом чужа, окупаційна мова, / Московщина на берегах Дніпра, / Манкуртія від **Харкова** до **Львова** – / Без пам'яті, без божого нутра.*

З іншими ойконімами онім **Львів** має одновекторну контекстуальну взаємодію, ґрунтовану на різних ознаках: історичній (– *Брехня! Москвини / без бою і без стрілянини / здобули **Галич**, **Лук** і **Львів!*** (О. Бабій); <...> *і посилає на смерть, на страту / (**Львів**, **Станіслав**, **Луцьк** – стовп, петля, ніч!)* (В. Бобинський); *Недавно ще густа лежала тьма / Над **Львовом** і **Дрогобичем** – ярма, / Здавалося, народ повік не скине; Весна палає світанкова / Над людом **Ужгорода** й **Львова**, / І ми навек – сім'я одна!; Роки війни... / Та рік єдиний – / Він вартий багатьох сторіч: / До **Борислава** й **Львова** рине / Братерських сурем срібний ключ* (М. Рильський); культурній (*Та мов гілля тернове / поплівсь їврит на фризі: / хвала для **Ройзи Львова**, / хвала для **ройз у Ризи*** (І. Калинець)); <...> *у лондоні крульова є / в **парижі** сиві шансоньє / у **львові** базьо пиво п'є / за щастя наше і своє – гей базьо!* (В. Неборак)); природничій (*Доц... Доц у **Львові**, **Тернополі**...* (Н. Білоцерківець)) тощо. Щодо топонімних опозицій, компонентом яких є ойконім **Львів**, то загалом вони нехарактерні для українського поетичного дискурсу, хоча фіксуємо їх уже у творах XVIII століття: *То, панове, хто хоче добре знати, / Же такої моди трудно і у **Львові** достати, / Бо мні привіз з **Гданська** тато, / Що її тільки воягаю на роковее свято* (анонім).

Процес ойконімної взаємодії, до якої залучено власну назву **Львів**, може бути супроводжений метонімізацією, до неї загалом схильні топоніми, особливо “населені” [4: 98], наприклад: *Тоді навіки прокляне **Тарас**, / Тоді він одцурається до дна / **Керелівки**, **Черкас**, **Чигирина**, / І **Києва**, і **Львова** – всіх людей, / А потім тяжко в розпачі піде <...>* (І. Драч); *Небесної Сотні архангельські крила / з Волині до Січі – могили, могили... / **Дрогобич**, **Тернопіль**, **Дунаєве**, **Львів**, **Кременчук**. / Брати: білоруси, вірмени, грузини, / вкраїнці... Сини... Гордість й біль України...* (Г. Виноградська).

Репрезентація референта топоніма **Львів** як території маніфестована насамперед урбанонімами, які І. Хлестун назвала “важливими штрихами у змалюванні «портрета» міста” [11: 9]. За нашими спостереженнями, цей процес розпочався в українській поезії лише у другій половині ХХ ст. Значущими для письменників стали такі внутрішньоміські об'єкти **Львова**: *Галицька площа, Княжа гора, площа Ринок, **Кайзервальд**, **Личаківський цвинтар**, **Стрийський парк**, вулиця **Академічна**, вулиця **Джохара Дудаєва**, собор **Святого Юра**, готель “**Львів**”, пам'ятник **Міцкевичу** тощо: *На **Галицькій площі** у **Львові** / захмеліли од квітів слова* (М. Сингаївський); *То кості прадідів моїх / Лежать під **Княжою горою**. / Мій **Львове**, в славі і здоров'ю / Не забувай сьогодні їх!; Слова чужі, неначе сарана, / Сідали на сади і парки **Львова**. / Та зелень оживала знов чудова, / І не загинула **Галичина**. / Лиш на **Личакові** є ще гробниці, / Де **габсбургів** зотліли слуги ниці <...>* (Д. Павличко); *Це вірш про політ з **Богданою** крізь **Львів** / <...> / перелітали / тискаючи долоні одне одного / з **площі Ринок** до **Кайзервальду** / а з **Кайзервальду** в **Стрийський парк**; <...> напівспорожнена “**Пиєнична**” / це доказ що й вона не вічна / та **вулиця Академічна** / у **Львові** вічна і**

піндець! (В. Неборак); *Це Львів, це місто є моє! / І замінів / зловісний спів, / і тиша йде на мури. / Тільки на святому Юрі / годинник історії б'є* (Б.-І. Антонич); *Сумуючи, в готелі "Львів" у Львові / нараз свою побачу сивину* (С. Йовенко); *"Львів, площа Ринок..."*, *"Вулиця Джохара Дудаєва у Львові"* (назви віршів Д. Павличка); *"Пам'ятник Міцкевичу у Львові"* (назва вірша І Драча). Крім урбанонімів, поети застосовують інші лексичні одиниці, що прямо або опосередковано відображають архітектурний львівський топос (*Добраніч, Львове. Кам'яниця твоїх / чуже тепло мене не зігріває* (С. Йовенко); *Місто завулків і брам, і під'їздів-кльозетів, / <...> / Львове <...>* (В. Неборак); *Скільки літ мені? Не знаю. Стала / Львова пам'ять кам'яна моєю. / Помістилася у серці площа, / Де кипить віків бенкетування. / Ось вона, мов крита небом зала; / Посередині, як стіл, будівля, / А на ній гранчастий кубок вежі / Повен часу, хоч немало пито... / <...> / То ключі монархи підбирають / До замків старої брами Львова...* (Д. Павличко); *Врзався Львову в каварняний бік / лікоть лікарні* (І. Римарук); *А у Львові рано всі дзвони заграли, / А високі ворота остіжом упали* (М. Шашкевич); *А у Львові на церкві / По ляхах задзвонять* (Ю. Федькович)), природно-ланшафтний складник топосу (*<...> а в Львові ще безсмертник не зацвів / і все було як звично: / каштани – цвіт згребли у тисячі копичок, / що хилилися і пахли між листків <...>* (І. Малкович)) чи звичайний міський побут (*У городі Львові усього є гук, / А найбільш сміття й трактирів, – / У них дають їсти за гроші, хоч вже / Не один ту їду й відхирів; Інше тут життя, як там, у Львові, / Менше шуму, грому, біганини <...>* (І. Франко); *<...> в Львові / <...> / скрикував трамвай* (І. Малкович)).

Зазначимо, що топонім *Львів* в українському поетичному дискурсі залучено до побудови горизонтальної моделі простору, за окремими винятками, коли він стає маркером компонента "низ" у вертикальній моделі: *О Діво Маріє, розвій понад Львовом прах* (І. Римарук); *Літак завис твій на найвищому штилі. / Ще море в ньому, ще пливеши ти серед скель, / та наді Львовом вже зникає Коктебель* (В. Неборак).

Інформативний потенціал ойконіма *Львів* прогнозовано розкрито в поезії також через антропоніми або похідні від них. Зокрема, фіксуємо його виразний асоціативний зв'язок з іменами видатних осіб, чие життя було пов'язане з галицьким містом: *У пам'яті твоїй [Львова. – Ю. Б.] булатний меч Данила, / І Казімірів кінь [ідеться, мабуть, про польського короля Казимира III Великого, який захопив Львів 1340 р. – Ю. Б.], і Кривоноса клич, / У пам'яті твоїй Франка безсмертна сила, / Що вироста з руїн твоїх семи сторіч* (М. Рильський); *<...> Я побачив у Львові Шашкевича очі, / Кривоносові плечі, Франкове чоло* (В. Симоненко); *<...> Данило гордочолий / На красну гору каменя поклав: / "Тут буде кріпость, – мовив, – щоб конклав / Не смів ляхів наводити з імливи". / <...> / Наш дух не здався, бо вірив, що постане, / Зросте з Вітовського повстанських днів / Фортеця чину – український Львів* (Яр Славутич); *Але – ні слова, / Й дають диплома бунтареві з Львова, / <...> / Іван Франко!..* (І. Муратов); *Моє місто-любове, нам з тобою священні / І світанок Данила, і вечір Франка* (М. Вінграновський "Повернення до Львова"); *Антонич там, "Мойсей" Євгенів* [вочевидь, Євгена Безніска – львівського художника, автора графічного циклу за мотивами Франкового "Мойсея". – Ю. Б.] */ І дух Франка, і самвидав... / Коли витав над Львовом геній, / Тоді він там хіба витав...* (І. Драч); *Ще пам'ятає Львів, ще згадує Острог / Друкарні першої таблиці та верстати – / Там Федоров іде з "Апостолом", як бог, / Там починає від книжок світати; / <...> кожна вулиця і кожний камінь Львова / Притомні в спогаді н всі мої часи. / Там,*

на **Личакові**, де Божі терези / Хитаються, мене спостигла віта нова, / Торкнулася чола тяжка рука **Франкова**, / І вийшов я на світ, як промінь із сльози (Д. Павличко); Він зачарований на Схід зі **Львова**, / В кайдани був закований не раз, / Лежав безсиллий, наче віть ялова (Д. Павличко “Олександр Гаврилюк”); У **Львові-Львові** / три славні королі: / а що **Лев Перший** [князь Лев Данилович. – Ю. Б.] / город возводив, / а що **Лев Другий** [князь Лев II Юрійович. – Ю. Б.] / церкви золотив, / а що **Лев Третій** [можливо, князь Свидригайло Ольгердович, православне ім’я Лев. – Ю. Б.] / на свою голівоньку / породив Королівоньку: / хто ж тепер місто / буде боронив? (І. Калинець); Я бачив дивний сон. Скала, що зветься **Франко**, / у **Львові** виросла з глибин земного дна <...>; Для того щоб / **Олег Лишега** / зміг проспівати / у самому центрі **Львова** / Пісню 212 / про “суперзірок / пророслих очеретом” – / **Потоцькі** збудували палац <...> (В. Неборак). Як доводить аналіз поетичного матеріалу, найпродуктивнішим є асоціативний зв’язок ойконіма **Львів** з антропонімом **Франко**.

Уходження досліджуваного топоніма до художнього простору пов’язане й а) зі спогадами про якусь подію в житті та/або б) безпосередніми враженнями й рефлексіями автора, переданими крізь призму сприйняття ліричного героя:

а) Один із **недобитих** в дев’яносто першому / перестрів мене, підбитого, серед нічного **Львова**. / Нічний **Львів** переважно належить їм – / я, напевно, єдиний, хто про це знає (Ю. Андрухович); Коли питала доля – знов з ким? / Туди Павличко нас завів, / Із Дзюбою та Вінграновським / Будили ми **оспалий Львів**; І Кадочникова – там була Марічка, / Мене ж Марічка кликала у **Львів**. / Я ж долю свою у **Карпатах** вичекав, / Але у **Львові** юною зловив (І. Драч); Не дивуйся, брате мій, що в школі, / Там, у **Львові**, не забудь я грати, / Бо ж забудь не зможу я ніколи / Цю сопілку, як тебе, мій брате; Вечір. Доц осінній. Ми йдемо по **Львову**, / Тчемо по дорозі килимок-розмову <...>; Як я був молодим і жив у **Львові**, / Гріховно жив – покараний за те (Д. Павличко);

б) Коли незраним **Львовом** / ішов наздогад, близячи свій час / <...> /, вже тоді, / коли сподіючись щасливих зичень, / нас виглядали сонми хорих з клініки, / а урочистий вікопомний спів / був греблею для гомінких трамвайів / і перехожих спізнених, збагнув я: / це все – одне прощання понадмірне – / з Вітчизною, зі світом, із життям (В. Стус); Скільки літ мені? Не знаю. Мабуть, / Ми ровесники з тобою, **Львове**, / Бо мене бентежить і хвилює / Різьблений у камені твій голос... (Д. Павличко); Нащо ти, **Львове**, так мені щемии? / Тут сонце щойно гляне – й задощить. / Як ласка нетривка твоя, **любове**. / Та це – життя. Не переймайся, **Львове**, / Прощаюся я. Ще мить одна... / Щемить (С. Йовенко); У **Львові** уночі брудні ритмічні хвилі / травневого дощу, потоки пелюсток, / і всюди біль тупий у стисненому тілі, / образа і печаль (Н. Білоцерківець).

Український поетичний дискурс подеколи репрезентує суб’єктивну аксіологічну шкалу конотацій топоніма **Львів**, передусім за допомогою прямих авторських характеристик, як-от: **Недоля** вже нитку сурову снує, / а згадую знову і знову / в каміння вмуроване серце твоє, / незраний, незвіданий **Львове**. / Здається, від панських полишений учт, / камінний, кремінний, залізний / мені ти постав із підзамчових круч, / хоч сльози сліпили, як близни. / **Торговище совістей, радощів, души**, / де золотом писані ярма, / ти вився провулками, круглий, як вузь, / од мене ховався **недарма** (В. Стус); Зійти під місто: **Полтву**, **скривджену Евридіку**, / за руку вивести – щоб **Львів**, як **скупар**, над водою не трясся (І. Малкович); І навіки застигнемо ми в **божєвільному Львові** – / перед **Оперним**, в центрі (Ю. Андрухович); **ВІКТОР НЕБОРАК** / в архімодерному шоу віршів, / яке з

висоти пташиного польоту / і до глибин колись популярного кафе-бару “НЕКТАР” присвячене **найсимпатичнішому з міщанських міст / ЛЬВОВУ** / і яке називається / **КАРКОЛОМНІ ПЕРЕВТПЛЕННЯ**; <...> **Львів** зсередини вже знов / **ефірний дивосвіт!** (В. Неборак); *Деся далеко-далеко, що лиш слово домове, / Деся глибоко-глибоко в стародавньому дні, / Обізвася твій голос, моє місто-любове, / Твоє ніжне крило пролітає в мені* (М. Вінграновський “Повернення до Львова”); **Столице моєї мрії, / Епіцентре моїх радощів і надій, / Вибухає душа, я тебе розумію, / Але, Львове, хоч тришечки мене зрозумій** (В. Симоненко).

Безперечно, власна назва *Львів*, як і будь-який інший ойконім, – це “згорнутий лінгвокультурний код, закодування якого відбулося в часі народження, а експлікація несе лінгвістичну, культурну, історичну, географічну, етнографічну інформацію, почасти навіть образну, метафоричну <...>” [5: 46]. Метафоричне поетичне осмислення цього топоніма лежить у площині персоніфікації, чи, радше, антропоморфізації (*Пріє в спеці Львів, неначе / Сіра бестія незвісна; / Шум його гуде, неначе / Коліскова дивна пісня* (І. Франко); – *Цілу ніч в старовинній аптеці не гасне вогонь – / там зібралися знахарі та відуди / <...> варити зілля на безсмертя на вічність / для тебе печально-усміхнений Львове <...>* (В. Кордун); *Хто будував тебе, поволі відбували – де будови / не чинні – у блакитне й смарагдове, пане Львове* (В. Неборак); *Маленька апокаліпса на ринковому пляці: / з розпуки позіхнуло трагічне місто Львів, / мов гер таємний радник над аркушем реляції <...>* (Ю. Андрухович). Зауважимо, що із семою ‘людина’ органічно синтезовано такий конотативний складник, як ‘давнина’, вербалізований метафоричними епітетами *сивоглавий* (М. Рильський), *сивий* (В. Симоненко) або розгорнутою метафорою: *В цім сивім камені, у темних цих будовах, / Живе історія, сім сотень літ живе...* (М. Рильський “**Львів**”); *О Львове, батьку мій правічний, знаю, / Як мучила тебе страшна жада / В бою, коли напасницька орда / Топтала й роздирала Русь безкраю* (Д. Павличко).

Віктор Неборак, поезія якого є третьою за частотністю вживань аналізованого ойконіма (23 проти 24 у М. Рильського й 35 у Д. Павличка), застосовує для антропоморфізації соматизми, моделюючи з них метафоричні перифрази: <...> *замкнувся найспраглиший, Львове, / твій рот – / аристократ, недужавий у виборі, сковородинець* (“На відхід Павла Попроцького (Троцького), львівського алконавта”); *Та гіпнотично за вікном / зависли очі Львова!*

У дослідженому матеріалі не спостережено сакральних конотацій власної назви *Львів*, утрадиційнених, наприклад, в ойконімі *Київ*, як-от: *Аж до Межигорського Спаса / Потанцював сивий. / А за ним і товариство / І весь святий Київ; Дивлюся, / Мов на небі висить / Святий Київ наш великий* (Т. Шевченко); *Її снівся батько. Тихий. Мудрий. / Молодша лагідна сестра / І Київ, янгол златокудрий / З блакитними крильми Дніпра* (Д. Павличко). Фіксуємо, зате, її оказіональну опозицію з теонімом, корельовану з аксіологічною шкалою (*Львів* (позит.) – *Господь* (негат.)): *За бездомність – дякувати Господу. / За притулок – дякувати Львову* (І. Римарук).

Висновки. Кількастолітній поетичний ужиток ойконіма *Львів* засвідчує залучення його до побудови горизонтальної моделі простору, за окремими винятками, а отже, важливість його локалізаційної функції. Вона та інші тісно пов’язані з наведенням культурної інформації різного плану (просторової, історичної, подієвої, біографічної тощо). Ореол оприявнених у досліджених текстах узуальних екстралінгвальних конотацій цієї власної назви широкий, його доповнено оказіональними співзначеннями,

які детерміновані суб'єктивним сприйняттям позначеного топонімом референта. Ефективним художнім засобом експлікації інформативного потенціалу назви *Львів* є онімна взаємодія у власне ойконімному або ойконімно-антропонімному ракурсі.

Перспективи використання результатів дослідження вбачаємо у проведенні комплексного аналізу топонімного коду української поезії, що відбиває не лише художні настанови авторів, але й ментальний код нації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Доброльожа Г.* Онімна лексика в поетичній творчості Миколи Никончука (на матеріалі поезій Книжки віршів “Незгаркамінь”) / Г. Доброльожа // Волинь-Житомирщина : історико-філологічний збірник з регіональних проблем. – Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2017. – Вип. 28. – С. 168–172.
2. *Карпенко О. Ю.* Когнітивна ономастика як напрямок пізнання власних назв : дис. ... доктора філол. наук : 10.02.15 / Олена Юрїївна Карпенко. – Київ, 2006. – 416 с.
3. *Колесник Н.* Топонімне поле як один з основних континуантів фольклоронімного простору / Н. Колесник // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. – Тернопіль : ТНПУ імені Володимира Гнатюка, 2012. – Вип. 2 (21) 2011–1 (22) 2012. – С. 107–117. – (Сер. “Мовознавство”).
4. *Кондакова И. А.* К вопросу метафорической концептуализации (на материале лондонской метафоры в книге П. Акройда «Лондон: биография») [Электронный ресурс] / И. А. Кондакова // Филологические науки. Вопросы теории и практики. – Тамбов : Грамота, 2015. – № 1. – Ч. 1. – С. 97–101. – Режим доступа к статье : http://scjournal.ru/articles/issn_1997-2911_2015_1-1_25.pdf.
5. *Котович В.* Теоретичні аспекти лінгвокультурологічного дослідження ойконімії України / В. Котович // Проблеми гуманітарних наук : зб. наук. праць. – Дрогобич : ДДПУ імені Івана Франка, 2017. – С. 42–52. – (Сер. “Філологія”; № 40).
6. *Можарова Т. М.* Головні тенденції використання топонімів у поетичному мовленні та їхні стилістичні функції (на матеріалі поезій І. Драча) / Т. М. Можарова // Вісник Кременчуцького державного політехнічного університету імені Михайла Остроградського. – Кременчук : КДПУ імені Михайла Остроградського, 2008. – Вип. 5 (52). – Ч. 2. – С. 184–187.
7. *Можарова Т. М.* Оніми в поетичних текстах шістдесятників: склад, структура, значення : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Тамара Миколаївна Можарова. – Харків, 2009. – 387 с.
8. *Селіверстова Л. І.* Ономастикон у поетичному ідіолекті Яра Славутича : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Лариса Іванівна Селіверстова. – Харків, 2002. – 296 с.
9. *Торчинський М. М.* Ойконіми в українському художньому мовленні (стилістично-виражальні можливості) / М. М. Торчинський // Мовознавчий вісник : зб. наук. праць. – Черкаси : Брама-Україна, 2006. – Вип. 3. – С. 189–195.
10. *Удовенко Л. О.* Авторське створення топонімичного простору в художньо-історичному творі (на матеріалі роману Павла Загребельного “Диво”) / Л. О. Удовенко // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – Харків, 2012. – С. 105–109. – (Сер. “Історія України. Українознавство: історичні та філософські науки”; № 1006).

11. Хлїстун І. В. Власна назва в українській поезії II пол. XX ст. (семантико-функціональний аспект): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 “Українська мова” / І. В. Хлїстун. – Київ, 2006. – 20 с.

12. Шленьова М. Г. Мовний образ міста в поезії В. Голобородька / М. Г. Шленьова // *Фундаментальные и прикладные исследования: проблемы и результаты: сб. материалов IV Международной научно-практической конференции.* – Новосибирск: Сибпринт, 2013. – С. 243–246.

13. Шустова Ю. Э. Документы Львовского Успенского Ставропигийского братства (1586–1788): источниковедческое исследование / Ю. Э. Шустова. – Москва: Рукописные памятники Древней Руси, 2009. – 666 с.

REFERENCES

1. Dobrolozha, H. (2017). Onimna leksyka v poetychnii tvorchoosti Mykoly Nykonchuka (na materialii poezii Knyzhky virshiv “Nezgharkamin”). In: *Volyn-Zhytomyrshchyna: istoriko-filolohichniy zbirnyk z rehionalnykh problem.* Zhytomyr: ZhDU im. I. Franka, vyp. 28, 168–172.

2. Karpenko, O. Yu. (2006). *Kohnityvna onomastyka yak napriamok piznannia vlasnykh nazv: dys. ... doktora filol. nauk: 10.02.15.* Kyiv.

3. Kolesnyk, N. (2012). Toponimne pole yak odyv z osnovnykh kontynuativ folkloronimnoho prostoru. In: *Naukovi zapysky Ternopil'skoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Ser. “Movoznavstvo”.* – Ternopil: TNPU imeni Volodymyra Hnatiuka, vyp. 2 (21) 2011–1 (22) 2012, 107–117.

4. Kondakova, I. A. (2015). K voprosu metaforicheskoy konceptualizatsii (na materiale londonskoy metafory v knige P. Akrojda “London: biografya”). In: *Filologicheskie nauki. Voprosy teorii i praktiki.* Tambov: Gramota, № 1, ch. 1, 97–101. Retrieved from http://scjournal.ru/articles/issn_1997-2911_2015_1-1_25.pdf.

5. Kotovych, V. (2017). Teoretychni aspekty linhvokulturolohichnoho doslidzhennia oikonimii Ukrainy. In: *Problemy humanitarnykh nauk. Ser. “Filolohiia”:* zb. nauk. prats. – Drohobych: DDPU imeni Ivana Franka, № 40, 42–52.

6. Mozharova, T. M. (2008). Holovni tendentsii vykorystannia toponimiv u poetychnomu movlenni ta yikhni stylistychni funktsii (na materialii poezii I. Dracha). In: *Visnyk Kremenchut'skoho derzhavnogo politekhnichnoho universytetu imeni Mykhaila Ostrohrad'skoho.* Kremenchuk: KDPU imeni Mykhaila Ostrohrad'skoho, vyp. 5 (52), ch. 2, 184–187.

7. Mozharova, T. M. (2009). *Onimy v poetychnykh tekstakh shistdesiatnykiv: sklad, struktura, znachennia: dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.01.* Kharkiv.

8. Seliverstova, L. I. (2002). Onomastykon u poetychnomu idiolekti Yara Slavutycha: dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.01. Kharkiv.

9. Torchynskyi, M. M. (2006). Oikonimy v ukrainskomu khudozhnomu movlenni (stylistychno-vyrazhalni mozhlyvosti). In: *Movoznavchyi visnyk: zb. nauk. prats.* Cherkasy: Brama-Ukraina, vyp. 3, 189–195.

10. Udovenko, L. O. (2012). Avtorske stvorennia toponimichnoho prostoru v khudozhno-istorychnomu tvori (na materialii romanu Pavla Zahrebelnoho “Dyvo”). In: *Visnyk Kharkiv'skoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Ser. “Istoriia Ukrainy. Ukrainoznavstvo: istorychni ta filosofski nauky”.* Kharkiv, № 1006, 105–109.

11. Khlystun, I. V. (2006). *Vlasna nazva v ukrainskii poezii II pol. XX st. (semantyko-funktsionalnyi aspekt): avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. filol. nauk: spets.*

10.02.01 “*Ukrainska mova*”. Kyiv.

12. Shlenova, M. H. (2013). Movnyi obraz mista v poezii V. Holoborodka. In: *Fundamentalnye y prykladnye yssledovanyia: problemy y rezultaty: sb. materialov IV Mezhdunarodnoi nauchno-praktycheskoi konferentsyy*. Novosybyrsk: Sybprynt, 243–246.

13. Shustova, Yu. E. (2009). *Dokumenty Lvovskogo Uspenskogo Stavropigijskogo bratstva (1586–1788): istochnikovedcheskoe issledovanie*. Moskva: Rukopisnye pamyatniki Drevnej Rusi.

Стаття надійшла до редколегії 10. 05. 2019
прийнята до друку 10. 06. 2019

LINGOUCULTURAL CODE OF THE OICONYM LVIV IN UKRAINIAN POETIC DISCOURSE

Yulia Braïlko

*Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University,
The Department of Philological Subjects and Methods of Teaching,
2, Ostrohradskoho Str., Poltava, Ukraine, 36003,
phone: (0 532) 56 43 06,
e-mail: santie@ukr.net*

The realization of the information potential of the oiconym *Lviv* in Ukrainian poetic discourse is analyzed in the article. The traditions of its use go back to several centuries ago what is proven, in particular, by Ukrainian folk songs of various genres and ancient literature. The importance of the localizational function of the oiconym *Lviv* is highlighted in the research. It is involved in the formation of the horizontal model of space, but in some cases, it becomes a marker of the component “lowland” in the vertical model. The localizational function likewise the others are strongly connected with the representation of cultural information of different types (spacious, historical, eventual, biographical, etc.). For example, in folklore poetic texts, the proper name *Lviv* specifies spatial coordinates and explains the following encyclopedic meanings: a shopping city, a fortress city, a collecting point of recruits, a craft city, a self-governing city, etc.

In general, the spectrum presented in the texts of usual extra lingual connotations of this proper name is broad; it is supported by occasional correlations which are determined by the subjective perception defined by the referent of the toponym. An effective artistic means of explication of information potential of the proper name *Lviv* is omonym interaction in oiconym or oiconym and antroponym aspect. Its binary relations with astionym *Kyiv* are opposite and one vector. Representation of the referent of the toponym *Lviv* as a territory is manifested firstly by urbanonyms; this process was begun in Ukrainian poetry only in the second part of the 20th century, and the following inner-city objects of *Lviv* are significant for the writers: *Galicia Square, the Castle Mount, the Market Square, Kaiserwald, Lychakivskii Cemetery, Stryiskyi Park, Academichna Street, Dzhohar Dudaiev Street, Stryiskyi Park, St. George’s Cathedral, Lviv Hotel, monument to Adam Mickiewicz*, etc.

The perspective of the use of the research results is in the complex analysis of the toponymic code of Ukrainian poetry, which not just represents the authors’ creative attitude, but also the mental code of nationality.

Keywords: onym, toponym, oiconym, poetic discourse, lingo cultural code, *Lviv*.